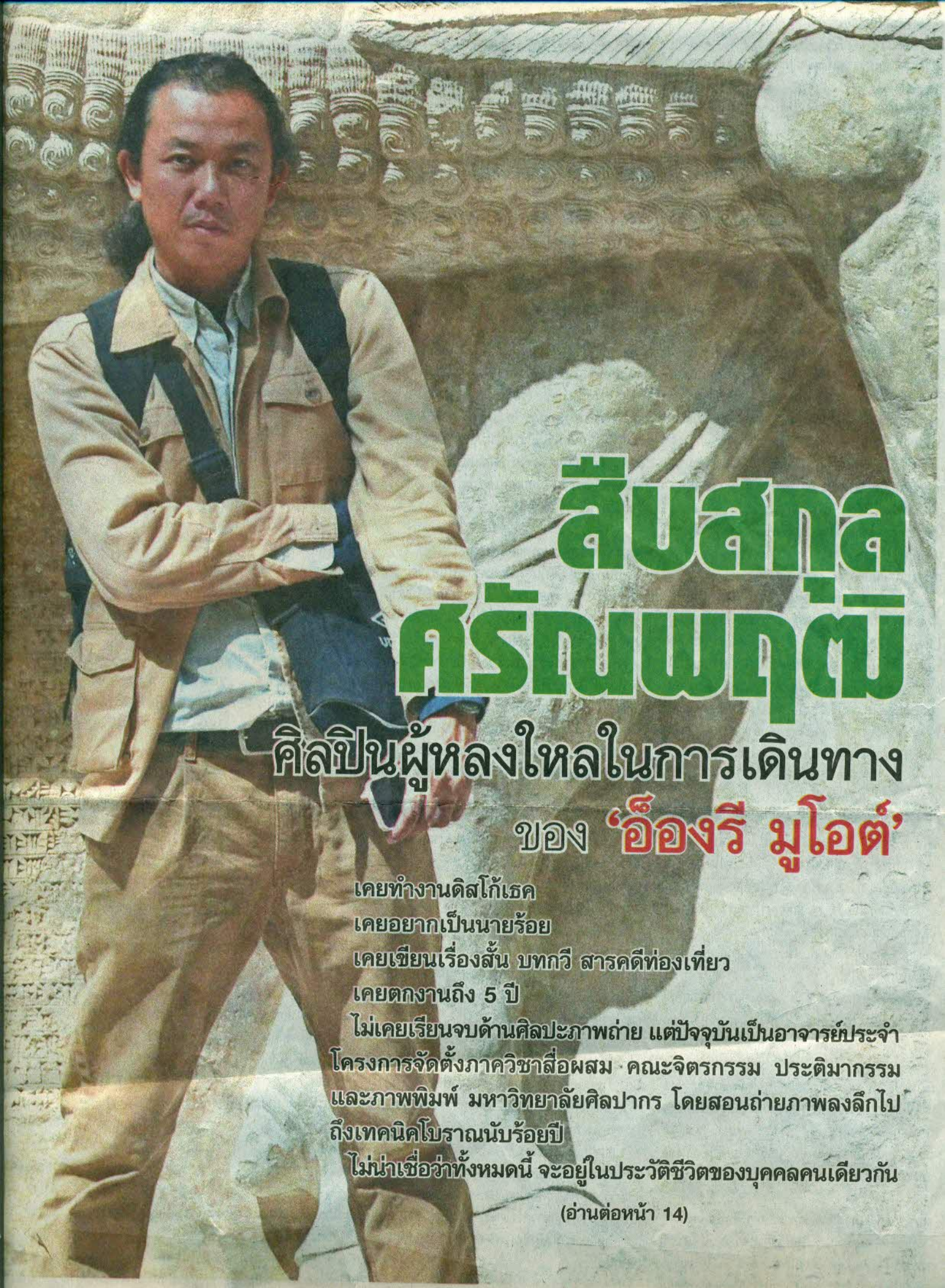

A man with dark hair, wearing a tan jacket over a light blue shirt and tan pants, stands with his arms crossed in front of ancient stone ruins. He has a black backpack. The background shows large, weathered stone blocks and columns.

ลับสกล ครันพฤตม์

ศิลปินผู้หลงใหลในการเดินทาง
ของ 'อ็องรี มูโอต์'

เคยทำงานดิสโก้เธค

เคยอยากเป็นนายร้อย

เคยเขียนเรื่องสั้น บทกวี สารคดีท่องเที่ยว

เคยดกงานถึง 5 ปี

ไม่เคยเรียนจบด้านศิลปะภาพถ่าย แต่ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำ
โครงการจัดตั้งภาควิชาสื่อผสม คณะจิตรกรรม ประติมากรรม
และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยสอนถ่ายภาพลงลึกไป
ถึงเทคนิคโบราณนับร้อยปี

ไม่น่าเชื่อว่าทั้งหมดนี้ จะอยู่ในประวัติชีวิตของบุคคลคนเดียวกัน

(อ่านต่อหน้า 14)

ขึ้นชื่อว่าเป็นศิลปินผู้มีความหลงใหลในภาพถ่ายเก่า ภาพพิมพ์ และภาพสเกตช์โบราณอย่างถอนตัวไม่ขึ้น ล่าสุดเป็นวิทยากรรับเชิญในงานเปิดตัวหนังสือ “บันทึกการเดินทางของอึ้งรี มูโอต์ ในสยาม กับพหุชา ลาวและอินโดจีนตอนกลางและส่วนอื่นๆ” ซึ่งตีพิมพ์ โดย สำนักพิมพ์มติชน เมื่อปลายปี 2558 รับหน้าที่ วิเคราะห์ถึงภาพวาดฝีมือนักธรรมชาติวิทยาผู้เข้ามา สำรวจดินแดนแถบนี้ ที่สืบทอดกันมา มีความน่าสนใจ เต็มหลายอย่างนอกเหนือไปจากการเป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ หากแต่มีความลึกลับซ่อนอยู่ในภาพ มากมาย ยิ่งมองอย่างละเอียดมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งน่า ค้นหาไม่จบสิ้น

สิบสกุลเกิดที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

บิดาเป็นศึกษาริการอำเภอที่ชอบเขียนคำคมเชิง ปรัชญาไว้บนผนังบ้าน

มารดาเป็นครูสอนเย็บปักถักร้อยที่รักการถ่ายภาพ ด้วยกล้องป๊อกแป๊ก

เป็นลูกคนกลางในพี่น้อง 3 คน ขนบด้วยพี่สาวที่ เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และน้องสาวที่เป็นอาจารย์ ด้านสาธารณสุข

จบปริญญาตรีและโทสาขาวิชาภาพพิมพ์ จากคณะ จิตรกรรมฯ ม.ศิลปากร

ด้วยชีวิตที่ประกอบขึ้นจากความสนใจที่หลากหลาย พร้อมผู้ครอบกายที่เป็นแรงบันดาลใจและผลักดัน อย่างไม่รู้ตัว ทำให้เขาเป็นเขาในวันนี้

●ทำไมเลือกเรียนคณะจิตรกรรม?

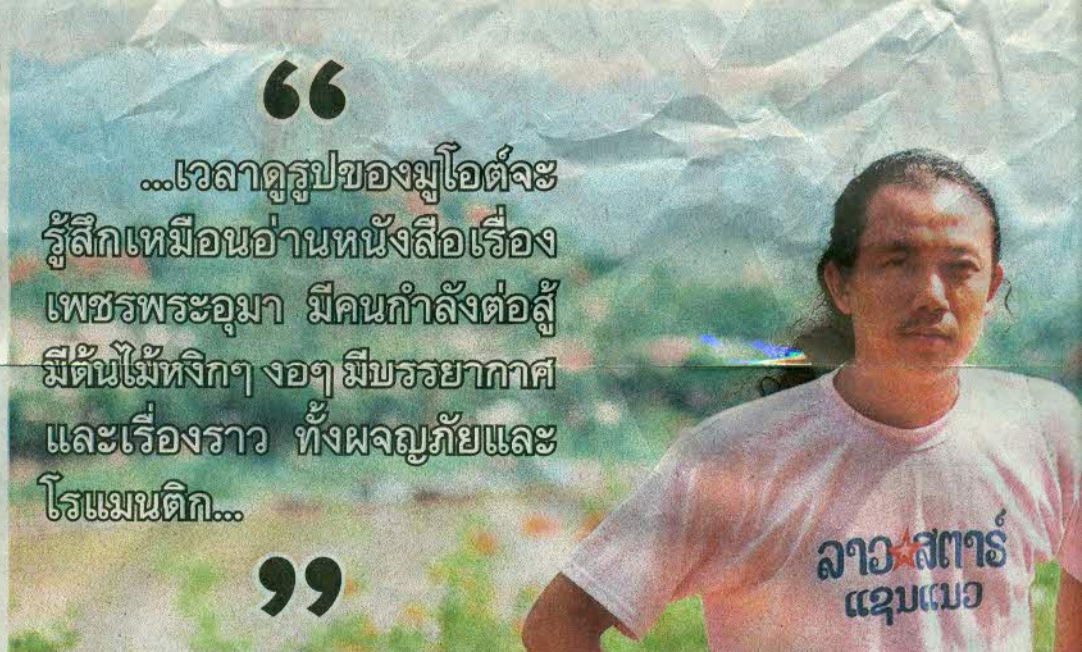
ตอนเรียนประถม ประภาวาทดรูปแล้วได้รางวัล ครูเลยมาจับฝึกวาดรูป เป็นความสามารถที่ติดตัวมา นอกเหนือจากวิชาอื่นๆ ซึ่งไม่ได้เรื่องเลย ต่อมาสอบเข้า ร.ร.สาธิตศิลปากรได้ แล้วอยากเข้าโรงเรียนนายร้อย แต่เกรดไม่ถึง เลยต้องไปเรียนสายศิลป์ ครูก็แนะนำให้ ไปสอบเข้าคณะจิตรกรรมลี ตอนนั้นหนังสือกลิ่นสี และกาบแป้ง ของ อ.พิษณุ คุณนิมิตร มีอิทธิพลมาก เลยลองสอบดู ปรากฏว่าติด เข้าเรียนปี 2533 เลือก เอกภาพพิมพ์ เพราะมีอาจารย์ท่านหนึ่งที่เคยสอนสมัย เรียนมัธยมไปสอนที่คณะ แก่เขี่ยชื่อเราตลอด จับตามองด้วยความห่วงใย ผมเลยหนีไปเรียนภาพพิมพ์ เพราะเกสสอนอยู่อีกภาควิชาหนึ่ง (หัวเราะ)

ตอนเรียนขงใหม่ๆ ทำงานศิลปะได้แค่ ตอนแรกเป็นผู้จัดการฝ่ายศิลปะ วันลยการะทางทำการะทางยักลยอยู่ ในเฮค ไปๆ มาๆ กลายเป็นดีเจ ตอนนั้นอันมาก ไม่เคย ขาดงานสักวัน สุดท้ายเฮค โดนเทกโอเวอร์ไป ก็เลยไม่มี งานทำ เคยขอตั้งแคมป์มีมือถือเครื่องละหมื่นเจ็ด แปง มากในสมัยนั้น บอกว่าจะทำธุรกิจเป็น อาร์ต ดีลเลอร์ โอโฮ ! ขายได้รูปเดียว เจอวิกฤตต้มยำกุ้งด้วยหลังจาก นั้น เลยต้องใช้ชีวิตเร่ร่อน เกาะแม่กิน ตั้งแต่ ปี 2540

●แต่กลับกลายเป็นจุดเปลี่ยน?

ช่วงที่ไม่ได้ทำงานอะไรเลยราวๆ 5-6 ปี กลับเป็นช่วง ที่ดีมาก เพราะครุ่นคิดกับชีวิตเยอะ ได้รู้จักกับข้าวหน้า เป็ด (ไม่หนึ่ง ก.กุนที) ผมเรียกชื่อเล่นว่าพี่ไผ่ขายข้าว หน้าเป็ดอยู่ใน ม.ศิลปากร ทับแก้ว ผมชอบเขียนกลอน เขาก็เชียร์ให้ส่งไปมติชนสุดสัปดาห์ ปรากฏว่าได้ลงจริงๆ ไม่ใช่ในคอลัมน์นักวิจารณ์ แต่ลงในหน้าจดหมายถึง บก. (หัวเราะ) เป็นเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยนี้แหละ ตอน นั้นยังไม่ใช่นักมีชื่อเสียง

ช่วงนั้นไปเจอเพื่อนที่เป็นนักเขียน อย่าง เอื้อ อัญชลี ธิ์...

“...เวลาดูรูปของมูโอต์จะ รู้สึกเหมือนอ่านหนังสือเรื่อง เพชรพระอุมา มีคนกำลังต่อสู้ มีดินไม้หักๆ งอๆ มีบรรยากาศ และเรื่องราว ทั้งผจญภัยและ โรแมนติก...”

ในห้องสมุด ม.ศิลปากร ทับแก้ว มีตำราพวกนี้เต็มเลย แต่ไม่มีใครเปิดใช้ พอได้เป็นอาจารย์ที่คณะจิตรกรรมก็ เปิดสอนวิชาพวกนี้ด้วย

●ระบบดิจิทัลโบลแล้ว ทำไมย้อนกลับมาสอน เทคนิคโบราณ?

อย่างแรกเป็นเรื่องใจล้วนๆ เรียกว่าสภาวะ Nostalgia หรือโหยหาอดีต เวลามนุษย์อยู่กับดิจิทัล มากๆ มันไม่ทำทางอีกต่อไปแล้ว นักศึกษามาเรียน เยอะมาก อยากถ่ายรูป อยากล้างรูปเป็น ดินดิน ตอนล้างรูป ปรากฏการณ์เดียวกันกับคนขี่จักรยาน ไป เทียอำมพวา สามชุก เมืองโบราณ

อย่างที 2 การถ่ายภาพแบบโบราณมันละเอียด ถือเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่ง เวลาอัดภาพขาวดำ 1 ภาพ เทียบกับภาพที่พรินต์มาเทียบกัน อาจเหมือนมาก แต่ ถ้าเอากล้องมาส่อง คนละเรื่องเลย ภาพหนึ่งยังเก็บยิ่ง มีราคา อีกภาพเก็บไว้ไม่มีราคา เหมือนภาพถ่ายโบราณ ที่อัดด้วยมือ กับดิจิทัลราคาหลักแสนกับหลักสิบล มัน เป็นสิ่งยืนยันความเป็นมนุษย์ เพราะทำด้วยมือ ซึ่งให้ ความรู้สึกที่เรายังเป็นมนุษย์อยู่

●จุดเริ่มต้นที่สนใจงานของมูโอต์

มูโอต์ เป็นชื่อที่คุ้นหูมาก เพราะคนเอาข้อมูลใน บันทึกและภาพวาดของเขามาใช้บ่อย แต่ยังไม่เคยมี หนังสือภาคแปลภาษาไทยฉบับเต็ม พอสำนักพิมพ์มติ ชน พิมพ์หนังสือเรื่อง บันทึกการเดินทางของอึ้งรี มู โอต์ คุณอภิลิธิ์ วีระจาววรรณ รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ ให้ผมไปพูดในงานเปิดตัวหนังสือเล่มนี้ที่มติชน อคาเดมี ในประเด็นเรื่องรูปโดยเฉพาะ พอหาข้อมูลไปเรื่อยๆ จึงได้เห็นบางสิ่งที่น่าตื่นเต้น เหมือนเป็นการเดินทาง ของศิลปินและนักเขียนในคนคนเดียวกัน ซึ่งสมบูรณ์ แบบมาก วาดรูปได้ดีด้วย ทั้งที่ไม่ใช่จิตรกรอาชีพ แต่ เป็นนักธรรมชาติวิทยาที่เข้ามาสำรวจพืชและสัตว์ ถ้า เป็นนักศึกษา ผมให้เกรดเอเลย

เรื่องที่เขาเขียนไปด้วยกันได้ดีกับรูปประกอบซึ่งให้ บรรยากาศที่เยี่ยมมาก เติมไปด้วยการผจญภัย เหมือน อ่านหนังสือเพชรพระอุมา ในทางกลับกันก็ได้เรื่องของ ความจริงที่เขาไปพบเจอ

คนที่อ่านหนังสือของมูโอต์ที่ตีพิมพ์ยุคนั้น แนนอน อยากค้นต้นตอ หลังจากนั้น ก็มีช่างภาพมากันเต็มเลย เช่น จอห์น ทอมป์สัน แทบจะตามรอยมูโอต์ เข้าไปหา พระจอมเกล้าก่อนแล้วไปเขมร ไปนู่นนี่ ไปถ่ายเพชรบุรี

ง่าย ๆ คือ อยากมาล่าอาณานิคมนั่นแหละ เพราะฉะนั้น เวลาดูรูปของมูโอต์จะรู้สึกเหมือนกำลังอ่านหนังสือ เรื่องเพชรพระอุมา มีคนกำลังต่อสู้ มีดินไม้หักๆ งอๆ มีบรรยากาศ และเรื่องราว อย่างภาพนครวัดของ มูโอต์ ซึ่งมีคน 2 คนยืนอยู่ ที่ความได้หลายอย่าง อาจเป็นไพร่กับแดง ผู้ช่วยที่ติดตามไปก็ได้ ภาพเทือก เขาปดิวี่ ก็มีคน 2 คนเหมือนกัน อาจใส่เพื่อระลึกถึง เป็นความทรงจำที่จงใจใส่เข้าไป โดยให้คนยืนเฉยๆ เบลอๆ หนึ่งๆ

●ประทับใจภาพไหนที่สุด?

รูปในบันทึกของมูโอต์สวยๆ ทั้งนั้น คนเอามาใช้ เป็นร้อยๆ ปี ส่วนใหญ่คนชอบรูปนครวัด แต่ผมชอบ รูปที่มูโอต์วาดวิวทิวทัศน์ในเมืองไทยมากกว่า อย่างรูป ที่เป็นการบุกป่าฝ่าดง เป็นลำน้ำ ล่องเรือไปเห็นภูเขา อย่างรูปหมู่เกาะในอ่าวไทย มองจากแหลมสิงห์ ดูบูบ เหมือนยุโรปเลย ซึ่งคงไม่ได้เป็นความตั้งใจ แต่คงจะ เคยมีมามากกว่า นอกจากนั้น ก็ยังมีภาพแล่นสเคป สวยๆ มีเส้นยิบๆ ยับๆ อย่างภาพเทือกเขาโคราช มอง จากเขาปดิวี่ สังเกตดีดี จะเห็นว่ามีคนอยู่ในต้นไม้ ซึ่งใน ความจริงเป็นไปไม่ได้ใบก็ใหญ่มากเอามาแปะคนได้มิด

●มีเยอะไหม ภาพที่ผิดจากความจริง?

เยอะมาก โดยเฉพาะต้นไม้ ต้นที่มีปัญหาที่สุดคือ มะพร้าว (หัวเราะ) มีปัญหามาตั้งแต่ลาลูแบร์ สมัย อยู่อยุธยาแล้ว วาดออกมาเหมือนต้นจันทน์ผาเลย ผล ไม้หน้าตาแปลกๆ ที่เขาไม่เคยเห็น ต้นกล้วย ดูแล้ว สนุกดี วาดไม่เหมือน เพราะไม่ได้มีความรู้เรื่องพันธุ์ ไม้ไทย บางต้นก็เหมือน บางต้นก็ไม่เหมือน แต่ บรรยายภาพมันได้

●ฝีมือระดับนั้นทำไมพลาด?

มันเป็นสไตล์ เหมือนมือพาไป เขาเคยวาดอย่างนี้ แม้แต่รูปคน ลองสังเกตภาพเผ่าเสตียงจากหนังสือ ลีศรีบ หน้าเหมือนฝรั่ง ตาโต จมูกโด่งอย่างกับชาว กรีก แต่รูปหัวหน้าหมู่บ้านวาดหน้าตาออกเขมรนะ ผมยังสงสัยว่าภาพนี้ช่างแกะพิมพ์แกะจากภาพถ่าย แล้วเขียนผิดว่าเป็นของมูโอต์หรือเปล่า เพราะจะเปี๊ยะ กว่าการทำงานภาพสเกตช์ มีความเหมือนจริง สังเกต ง่าย ๆ ว่าภาพไหนที่แกะพิมพ์จากภาพถ่าย จะเริ่มเข้าใจ ตั้มะพร้าว ต้นหมาก ต้นกล้วย (หัวเราะ)

เป็นศาสตร์ที่ มาเก็บตัวอย่ วิทยา การเ วาดรูปเป็น ม

●ขั้นตอนการ

เชื่อว่าใช้ ซึ่งต้องมีความ บันทึกว่าใช้เ แสดงว่านาง งานแบบอิมเ อิมเพรสชั่นนิ คงจะเป็นอีก บรรยายภาพ ดันไม่ไปไม้เก

●เราจะเชื่อ

ต้องมีบ้ (หัวเราะ) มู การเขียนภาพ เล่า ไม่ได้เล่า ในมุมมองพร วาดออกมา

●มูโอต์ สอน

ตอนนั้นเ เข้ามา มีการ นั้น นักศึกษ ความรู้ทั้งกั และวิชาศาส เปิดสอนในเ สากล คือต่อ

●แรงบันดาลใจ

หลังจากอ่า เรื่องศิลปะบ

● แดกกลับกลายเป็นจุดเปลี่ยน?

ช่วงที่ไม่ได้ทำงานอะไรเลยราวๆ 5-6 ปี กลับเป็นช่วงที่ดีมาก เพราะครุ่นคิดกับชีวิตเยอะ ได้รู้จักกับชาวหน้าเปิด (ไม่หนังสือ ก.กุนทิ) ผมเรียกชื่อเล่นว่าพี่ไผ่ชายข้าวหน้าเปิดอยู่ใน ม.ศิลปากร ทับแก้ว ผมชอบเขียนกลอน เขาก็เชียร์ให้ส่งไปตีพิมพ์ในนิตยสารศิลปฯ ปรากฏว่าได้ลงจริงๆ ไม่ใช่ในคอลัมน์นักวิจารณ์แต่ลงในหน้าจดหมายถึง บก. (หัวเราะ) เป็นเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยนี้แหละ ตอนนั้นยังไม่ใช่มุขมิฬีสื่อ

ช่วงนั้น ไปเจอเพื่อนที่เป็นนักเขียน อย่าง เอื้อ อัญชลี นิวัต พุทธิประสาท นั่งคุยเรื่องปรัชญา ได้ขลุกอยู่ในห้องสมุด เลือกอ่านหนังสือยากๆ เพราะเวลาเยอะ (หัวเราะ) ต่อมา เริ่มทำหนังสือทำมือ สุดท้ายอยากทำเล่มจริงจังขึ้นมา เลยพิมพ์จริงจังวางขายในคิโนะคุนิยะเลยนะ ชื่อหนังสือกลางวันว่าง มีเรื่องสั้น กลอน ปั่นกันมั่วไปหมด หลังจากนั้นก็เขียนเรื่องสั้น นางงามจักรวาล รวมเล่มในกลุ่มนักเขียน ตอนนั้นคิดวุ่นแหม่ สุดท้ายได้ลงเรื่องเดียวแหละ (หัวเราะ)

● แล้ววกกลับมาสู่แวดวงการศึกษาได้อย่างไร?

ซึ่งจรรย์านอยู่ดีๆ ก็มีคนรู้จักชวนไปสอนศิลปะที่ รร.สาธิต ม.ศิลปากร ได้เงินเดือนละ 5 พัน ไม่ใช่เดือนละนครีบ เหมอมละ! ตอนนั้นประมาณปี 2545 สอนได้สักพัก มีคนแนะนำให้ไปเรียน ป.โท เลยขอตั้งค้แม่ไก่ (หัวเราะ) ถือเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง เรียนสาขาภาพพิมพ์เหมือนเดิม และจบมาก็ได้งานที่ รร.สาธิตเหมือนเดิม ไปๆ มาๆ คณะจิตรกรรมรับอาจารย์สอนถ่ายภาพเลยลองมาสอบดู ทั้งที่ไม่ได้เรียนจบด้านนี้เลย

● ทำไมสนใจภาพถ่ายเก่า?

ไปซื้อแผ่นเสียงตามคลองถม เจอพวกรูปเก่า แล้วสงสัยว่าเขาถ่ายได้ยังไงให้คมชัดมากขนาดนั้น พอค้นดูโอ้โฮ! มันยากนะ เลยศึกษาไปเรื่อยๆ สุดท้ายไหลไปสู่การฝึกทำกล้องเอง ทำกระดาษอัดรูป การผสมน้ำยา ซึ่ง

แบบมาก วาดรูปได้ดีด้วย ทั้งที่ไม่ใช่วิศวกรอาชีพ แต่เป็นนักธรรมชาติวิทยาที่เข้ามาสำรวจพืชและสัตว์ ถ้าเป็นนักศึกษา ผมให้เกรดเอเลย

เรื่องที่เขาเขียนไปด้วยกันได้ดีกับรูปประกอบซึ่งให้บรรยากาศที่เยี่ยมมาก เต็มไปด้วยการผจญภัย เหมือนอ่านหนังสือเพชรพระอุมา ในทางกลับกันก็ได้เรื่องของความจริงที่เขาไปพบเจอ

คนที่อ่านหนังสือของมูโอดที่ตีพิมพ์ยุคนั้น แหม่นอนอยากดันดันมา หลังจากนั้น ก็มีช่างภาพมากันเต็มเลย เช่น จอห์น ทอมป์สัน แทบจะตามรอยมูโอด เข้าไปหาพระจอมเกล้าก่อนแล้วไปเขมร ไปภูนี้ ไปถ่ายเพชรบุรีด้วย เหมือนกันเลย

หนังสือเล่มนี้ จึงเป็นเหมือนงานเขียนถึงประวัติศาสตร์ การบันทึกและกึ่งนิยาย เป็นการผจญภัยแบบโรแมนติก ‘พบเจอสิ่งต่างๆ สุดท้ายตายในหน้าที่’ โดยไม่ได้อ่านงานของตนเมื่อถูกรวมเล่ม เหมือนการตายของฮีโร่ที่ทุ่มชีวิตเพื่องานที่ตัวเองรัก

นอกจากนี้ ผมคิดว่ารูปของเขาอยู่ในช่วงเวลาที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างปรากฏการณ์ความนิยมในภาพถ่ายกับการสิ้นสุดของยุคมบาโรก (Baroque) อย่างแท้จริง ในบันทึกของเขากล่าวถึง โคลด โลว์ริ่ง ศิลปินยุคมบาโรก เลยลองตามไปดูงาน พบว่าเป็นงานแบบที่มูโอดเขียนเลย

● อย่างไรคือภาพเขียนแบบบาโรก?

ลองเปิดภาพในหนังสือดูจะสังเกตเห็นว่าเป็นภาพเขียนที่เคลื่อนไหวไม่รู้ว่าวันกลางวันหรือกลางคืน มีการใส่อารมณ์ส่วนตัว หรือวาดตัวเองลงไปในภาพ ส่วนหนึ่งเพื่อเทียบสัดส่วนสถาปัตยกรรม อีกเหตุผลหนึ่งคือต้องการให้ดูเป็นเรื่องเล่า ซึ่งเป็นวิถีบาโรก เคยอ่านเจอว่าบางทีจะเอาตัวละครในบทประพันธ์ตามนิยายปรัมปรามาใส่ในภาพด้วย

ภาพพวกนี้อยู่ในยุคที่คนต้องการผจญภัย พกความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะมอบความเจริญรุ่งเรืองให้ประเทศในเอเชียตะวันออกไกล อยากเผยแพร่ศาสนาคริสต์ พูด

● ฝีมือระดับนั้นทำไม่พลาด?

มันเป็นสไตล์ เหมือนมือพาไป เขาเคยวาดอย่างนี้ แม้แต่รูปคน ลองสังเกตภาพเผ่าเสียดึงจากหนังสือสิครับ หน้าเหมือนฝรั่ง ตาโต จมูกโด่งอย่างกับชาวกรีก แต่รูปหัวหน้าหมู่บ้านวาดหน้าตาออกเขมรนะ ผมยังสงสัยว่าภาพนี้ช่างแกะพิมพ์แกะจากภาพถ่ายแล้วเขียนผิดว่าเป็นของมูโอดหรือเปล่า เพราะจะเบื่กว่าการทำจากภาพสเก็ตช์ มีความเหมือนจริง สังเกตง่าย ๆ ว่าภาพไหนที่แกะพิมพ์จากภาพถ่าย จะเริ่มเข้าใจต้นมะพร้าว ต้นหมาก ต้นกล้วย (หัวเราะ)

● ทำไมไม่เอาภาพสเก็ตช์ตีพิมพ์โดยตรง แต่ต้องแกะแม่พิมพ์ก่อน

ยุคนั้นยังไม่มีเทคโนโลยีการนำภาพถ่ายเข้าสู่ระบบการพิมพ์ กว่าจะทำได้ก็ ค.ศ.1880 เรียกว่า โฟโตกราฟี ดังนั้น ทำได้อย่างเดียวคือเอารูปถ่ายหรือภาพสเก็ตช์มาแกะตราฟต์เป็นแม่พิมพ์ ซึ่งช่างสมัยนั้นมีฝีมือสูงมาก เหมือนเบ๊ะ ใช้เทคนิคที่ใช้แกะแม่พิมพ์ธนบัตร ซึ่งยากมาก (ลากเสียงยาว)

● มีภาพที่วาดผิดแล้วเห็นร่องรอยแก้ไขเหมือนภาพสีน้ำมันหรือเปล่า?

ด้วยความที่ต้องผ่านขั้นตอนการทำแม่พิมพ์ก่อน ภาพของมูโอดเลยถูกคัดกรองแล้วขั้นหนึ่ง ตรงไหนผิดช่างก็ข้ามไปได้ ไม่ต้องผิดตาม ดังนั้น ถ้าเห็นว่าผิด จะผิดเรื่องสัดส่วนหรือความเป็นจริง เพราะคนทำแบบพิมพ์ไม่เคยเห็นของจริง เลยแกะแบบไปตามภาพสเก็ตช์ต้นฉบับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผมอยากเห็นมาก มูโอดเองก็ตายก่อนที่จะเห็นภาพของเขาออกสู่สายตาชาวโลก

● มูโอดถ่ายรูปเป็นไหม ทำไมไม่เอากล้องไป?

เป็นครับ แต่การถ่ายรูปยุคนั้นเป็นเรื่องใหญ่ กล้องตัวหนึ่งหนัก 40-50 กิโลกรัม มีขาตั้งอีก ต้องมีลูกมืออย่างน้อย 4-5 คน ขนาดทอมป์สันที่เข้ามาหลังมูโอด 4-5 ปี ยังต้องใช้ลูกมือมหาศาลในการขนอุปกรณ์ และ

เปิดสมองในสากล คือต้องทั้งหนังสือและสร้างงานศิลปะ

แม้แต่ศิลปะที่สาละวินไปชนภาค

● แรงบันดาลใจ

หลังจากเรื่องศิลปะเข้าไปฝรั่งเศส ศิลปะยุคนั้นการ โดยนำไม่เชื่อมต่อกับ

ความจริง เลิศศตวรรษที่ 18

● เคยคิดออก

โอ๊ย! เคโอตัสเกตซ์

พระบาง มีบตรงไหน ผม

ทางกับมูโอด

เขาสเกตซ์

แลกกัน (หัว

● ขอบงาน

ประวัติศาสตร์ถนัดคิดความคิดของเพราะผมทั้งหมด (ยิ้ม)

พัน

ง่าย ๆ คือ อยากมาล่าอาณานิคมนั่นแหละ เพราะฉะนั้น เวลาดูรูปของมูโอต์จะรู้สึกเหมือนกำลังอ่านหนังสือ เรื่องเพชรพระอุมา มีคนกำลังต่อสู้ มีต้นไม้หักๆ งอๆ มีบรรยากาศ และเรื่องราว อย่างภาพยนตร์วัดของมูโอต์ ซึ่งมีคน 2 คนยืนอยู่ ตีความได้หลายอย่าง อาจเป็นไพร่กับแดง ผู้ช่วยที่ติดตามไปก็ได้ ภาพเทือกเขาปถวิ ก็มีคน 2 คนเหมือนกัน อาจใส่เพื่อระลึกถึงเป็นความทรงจำที่จิตใจเข้าไป โดยให้คนยืนเฉยๆ เบลอๆ นิ่งๆ

●ประทับใจภาพไหนที่สุด?

รูปในวันทีกของมูโอต์สวยๆ ทั้งนั้น คนเอามาใช้ เป็นร้อยๆ ปี ส่วนใหญ่คนชอบรูปนครวัด แต่ผมชอบรูปที่มูโอต์วาดวิวทิวทัศน์ในเมืองไทยมากกว่า อย่างรูปที่เป็นการบุกป่าฝ่าดง เป็นลำน้ำ ล่องเรือไปเห็นภูเขา อย่างรูปหมู่เกาะในอ่าวไทย มองจากแหลมสิงห์ ดูบูบเหมือนยุโรปเลย ซึ่งคงไม่ได้เป็นความตั้งใจ แต่คงจะเคยมือมากกว่า นอกจากนั้น ก็ยังมีภาพแล่นสเคปสวยๆ มีเส้นยิบๆ ยับๆ อย่างภาพเทือกเขาโคราช มองจากเขาปถวิ สังเกตดีๆ จะเห็นว่ามีคนอยู่ในต้นไม้ ซึ่งในความจริงเป็นไปไม่ได้ ใบก็ใหญ่มากเอามาแปะคนได้มิด

●มีอะไรใหม่ ภาพที่ผลิตจากความจริง?

เยอะมาก โดยเฉพาะต้นไม้ ต้นที่มีปัญหาที่สุดคือ มะพร้าว (หัวเราะ) มีปัญหาตั้งแต่ลาอูเบอร์ สมัยอยุธยาแล้ว วาดออกมาเหมือนต้นจันทน์ผาเลย ผลไม้หน้าตาแปลกๆ ที่เขาไม่เคยเห็น ต้นกล้วย ดูแล้วสนุกดี วาดไม่เหมือน เพราะไม่ได้มีความรู้เรื่องพันธุ์ไม้ไทย บางต้นก็เหมือน บางต้นก็ไม่เหมือน แต่บรรยากาศมันได้

●ฝีมือระดับนั้นทำไมพลาด?

มันเป็นสโตร์ เหมือนมือพาไป เขาเคยวาดอย่างนี้ แม้แต่รูปคน ลองสังเกตภาพเผ่าเสตียงจากหนังสือลิควับ หน้าเหมือนฝรั่ง ตาโต จมูกโด่งอย่างกับชาวกรีก แต่รูปหัวหน้าหมู่บ้านวาดหน้าตาออกเขมรนะ ผมยังสงสัยว่าภาพนี้ช่างแกะพิมพ์แกะจากภาพถ่าย แล้วเขียนผิดว่าเป็นของมูโอต์หรือเปล่า เพราะจะเบื่อกว่าการทำงานจากภาพสเกตซ์ มีความเหมือนจริง สังเกตง่ายๆ ว่าภาพไหนที่แกะพิมพ์จากภาพถ่าย จะเริ่มเข้าใจ ต้นมะพร้าว ต้นหมาก ต้นกล้วย (หัวเราะ)

เป็นศาสตร์ที่ยาก ใช้เวลานานในการถ่าย อย่างสิมว่าเขามาเก็บตัวอย่างพืชและสัตว์ เพราะเป็นนักธรรมชาติวิทยา การเอาถ้องมาอาจเป็นการให้ชีวิต และเขาก็วาดรูปเป็น มูโอต์คงไม่อยากหมกมุ่น

●ขั้นตอนการสเกตซ์?

เชื่อว่าใช้หมึกสีดำกับดินสวาดลงบนกระดาษเลย ซึ่งต้องมีความมั่นใจสูง ภาพหนึ่งในหนังสือเล่มนี้ มูโอต์บันทึกว่าใช้เวลาเก็บภาพและร่างแผนที่อยู่ 3 สัปดาห์ แสดงว่านั่งวาดนานมาก เก็บรายละเอียดจริงจัง ไม่ใช่งานแบบอิมเพรสชันนิสต์วาด 3 ชั่วโมงเสร็จ ถ้าศิลปะอิมเพรสชันนิสต์เกิดขึ้นเร็วกว่านี้ ภาพที่มูโอต์บันทึกคงจะเป็นอีกแบบหนึ่ง นครวัดคงมีลึงเมื่องท่ามกลางบรรยากาศแบบโมเนต์ อาจไม่นิยมแบบมีภาพคนเดินต้นไม้ใบไม้เก็บทุกเม็ดอย่างที่เห็น

●เราจะเชื่อถือภาพมูโอต์ได้แค่ไหน มีไหม?

ต้องมัว้งอยู่แล้ว อย่างรูปยิงเลื่อยดาว ไม่นั่นนอน (หัวเราะ) มูโอต์จะเขียนภาพตัวเองกำลังยิงได้ยังงั้น การเขียนภาพลักษณะนี้เรียกว่า มุมมองพระเจ้า เวลาเล่า ไม่ได้เล่าว่า ผมหรือคุณ แต่เล่าว่านายคนนั้นทำอะไร ในมุมมองพระเจ้าที่มองเห็นเหตุการณ์ของตัวเองแล้ว วาดออกมา ขอเรียกว่าเป็นการแต่งเติมจินตนาการให้ชัดเจนขึ้นก็แล้วกัน

●มูโอต์ สอนอะไรให้ศิลปินในปัจจุบัน?

ตอนนั้นบ้านเราอยู่ในสภาวะเปิดรับศิลปะแบบสากล เข้ามา มีการเชื่อมโยงในเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ดังนั้น นักศึกษาควรมีความรู้หลากหลาย เหมือนมูโอต์ที่มีความรู้ทั้งกว้างและลึก ทำอะไรได้หลายอย่าง ทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน นักศึกษาควรเปิดสมองในการรับเอาเทคโนโลยีและความคิดแบบสากล คือต้องชวนหาความรู้ ซึ่งเดี๋ยวนี้ง่ายมาก ทั้งหนังสือและอินเทอร์เน็ตแล้วเอามาประมวลเพื่อสร้างงานศิลปะ

แม้แต่ศิลปะแนวตั้งเดิมจารีตนิยมก็สามารถเป็นศิลปะที่สากลได้ถ้าอยู่ถูกที่ถูกทาง แต่ต้องเข้าใจว่าโลกเดินไปขนาดไหน พูดย่างๆ คือต้องพร้อมเข้าสู่สากล

●แรงบันดาลใจต่อยอดจากการอ่านบันทึกของมูโอต์?

หลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้ ก็คิดว่าจะศึกษาลงลึกเรื่องศิลปะบาโรก ซึ่งผมทั้งไปนานมาก เคยเดินทาง

●ฝีมือระดับนั้นทำโพลาลด?

มันเป็นสไตล์ เหมือนมือพาไป เขาเคยวาดอย่างนี้
แม้แต่รูปคน ลองสังเกตภาพเผ่าเสตียจากหนังสือ
ลิครับ หน้าเหมือนฝรั่ง ตาโต จมูกโด่งอย่างกับชาว
กรีก แต่รูปหัวหน้าหมู่บ้านวาดหน้าตาออกเขมรนะ
ผมยังสงสัยว่าภาพนี้ช่างแกะพิมพ์แกะจากภาพถ่าย
แล้วเขียนผิดว่าเป็นของมูโอต์หรือเปล่า เพราะจะเป๊ะ
กว่าการทำจากภาพสเกตช์ มีความเหมือนจริง สังเกต
ง่ายๆ ว่าภาพไหนที่แกะพิมพ์จากภาพถ่าย จะเริ่มเข้าใจ
ต้นมะพร้าว ต้นหมาก ต้นกล้วย (หัวเราะ)

●ทำไมไม่เอาภาพสเกตช์ตีพิมพ์โดยตรง แต่ต้อง แกะแม่พิมพ์ก่อน

ยุคนั้นยังไม่มีเทคโนโลยีการนำภาพถ่ายเข้าสู่ระบบ
การพิมพ์ กว่าจะทำได้ก็ ค.ศ.1880 เรียกว่า โฟโต้กราฟี
ดังนั้น ทำได้อย่างเดียวคือเอารูปถ่ายหรือภาพสเกตช์
มาแกะตราฟต์เป็นแม่พิมพ์ ซึ่งช่างสมัยนั้นฝีมือสูงมาก
เหมือนเป๊ะ ใช้เทคนิคที่ใช้แกะแม่พิมพ์ธนบัตร ซึ่งยาก
มาก (ลากเสียงยาว)

●มีภาพที่วาดผิดแล้วเห็นร่องรอยแก้ไขเหมือนภาพ สีน้ำมันหรือเปล่า?

ด้วยความที่ต้องผ่านขั้นตอนการทำแม่พิมพ์ก่อน
ภาพของมูโอต์เคยถูกคัดกรองแล้วชั้นหนึ่ง ตรงไหน
ผิดช่างก็ข้ามไปได้ ไม่ต้องผิดตาม ดังนั้น ถ้าเห็นว่า
ผิด จะผิดเรื่องสัดส่วนหรือความเป็นจริง เพราะคนทำ
แบบพิมพ์ไม่เคยเห็นของจริง เลยแกะแบบไปตามภาพ
สเกตช์ต้นฉบับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผมอยากเห็นมาก มูโอต์เอง
ก็ตายก่อนที่จะเห็นภาพของเขาออกสู่สายตาชาวโลก

●มูโอต์ถ่ายรูปเป็นไหม ทำไมไม่เอากล้องไป?

เป็นครับ แต่การถ่ายรูปยุคนั้นเป็นเรื่องใหญ่ กล้อง
ตัวหนึ่งหนัก 40-50 กิโลกรัม มีขาตั้งอีก ต้องมีลูกมือ
อย่างน้อย 4-5 คน ขนาดทอมป์สันที่เข้ามาหลังมูโอต์
4-5 ปี ยังต้องใช้ลูกมือมหาศาลในการขนอุปกรณ์ และ

เปิดสมองในการรับเอาเทคโนโลยีและความคิดแบบ
สากล คือต้องชวนช่วยหาความรู้ ซึ่งเดี๋ยวนี้ง่ายมาก
ทั้งหนังสือและอินเทอร์เน็ตแล้วเอามาประมวลเพื่อ
สร้างงานศิลปะ

แม้แต่ศิลปะแนวดั้งเดิมจารีตนิยมก็สามารถเป็น
ศิลปะที่สากลได้ก็อยู่ถูกที่ถูกทาง แต่ต้องเข้าใจว่าโลก
เดินไปขนาดไหน พุดง่ายๆ คือต้องพร้อมเข้าสู่สากล

●แรงบันดาลใจต่อยอดจากการอ่านบันทึกของมูโอต์?

หลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้ ก็คิดว่าจะศึกษาวงลึก
เรื่องศิลปะบาโรก ซึ่งผมทั้งไปนานมาก เคยเดินทางไป
ไปฝรั่งเศส เห็นความสวยงาม ฟุ่มเฟือย หูหาวของ
ศิลปะยุคนั้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คุณคนเต็มไปด้วยจินตนา
การ โดยนำไปใส่ในรูปที่เขียนขึ้น ขณะเดียวกันก็เป็นจุด
เชื่อมต่อกับความนิยมในเทคโนโลยีภาพถ่ายซึ่งบันทึก
ความจริง เลยสนใจว่าสังคมยุโรปในช่วงกลางคริสต์
ศตวรรษที่ 1800 เป็นอย่างไร รวมถึงเมืองไทยด้วย

●เคยคิดออกเดินทางแบบมูโอต์ไหม?

อื้อย! เคยอยู่แล้ว คิดว่าจะเดินทางไปสถานที่ที่มู
โอต์สเกตช์ภาพ แล้วถ่ายรูปจุดนั้น เช่น นครวัด หลวง
พระบาง มีบางจุดผมเคยไปหาตามรูปแล้ว เขาวาด
ตรงไหน ผมถ่ายตรงนั้นเลย สนุกดี ที่ผ่านมามีเคยสวน
ทางกับมูโอต์ด้วยนะครับ เขามาอุษาคเนย์ ผมไปยุโรป
เขาสเกตช์ภาพนครวัด ผมสเกตช์ภาพวิหารในกรุงโรม
แลกกัน (หัวเราะ)

●ชอบงานเขียน จมภาพพิมพ์ สอนภาพถ่าย สนใจ ประวัติศาสตร์ สรุปลแล้วถนัดอะไรที่สุด?

ถนัดคิด ที่เหลือเป็นเพียงเครื่องมือการถ่ายทอด
ความคิดของเราออกมา

เพราะผมทำงานหลากหลายรูปแบบ แต่เกี่ยวพัน
กันหมด (ยิ้ม)

พันธุ์ทิพย์ธีระเนตร